

TA'LIM MUASSASALARIDA RAHBAR KOMPETENTLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ROLI

Toshkent shahridagi Puchon universiteti

Ilmiy va pedagogik kadrlar tayyorlash markazi

Menejment: ta'lim menejmenti magistranti

Norkuziyeva Gulilola Komiljon qizi

ANNOTATSIYA- Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida rahbarlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish jarayonida raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim boshqaruviga zamonaviy IT-yechimlarni joriy etish rahbarlarning strategik fikrlashi, tashkiliy jarayonlarni optimallashtirish, axborot oqimini boshqarish, samarali qaror qabul qilish va innovatsion yondashuvni shakllantirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqotda raqamli texnologiyalar rahbarlar kompetensiyasining tarkibiy qismlari — kommunikativ, analitik, menejerlik, tashkiliy, monitoring va refleksiya ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'siri ilmiy asosda yoritilgan. Shuningdek, ta'lim muassasalarida raqamlashtirish samaradorligini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

KALIT SO'ZLAR: raqamli texnologiyalar, raqamli transformatsiya, ta'lim menejmenti, rahbar kompetensiyasi, innovatsion boshqaruv, axborotni boshqarish, raqamli ko'nikmalar, strategik boshqaruv, ta'lim muassasasi, raqamlashtirish jarayoni.

KIRISH

Raqamli transformatsiya jarayoni dunyo miqyosida barcha sohalar qatori ta'lim tizimiga ham chuqur kirib kelayotgan murakkab va dinamik jarayondir. Bugungi kunda ta'lim muassasasini yuqori natijaga yo'naltirilgan tizim sifatida

boshqarish, axborot oqimlarini optimallashtirish, ta'lim sifatini nazorat qilish va zamonaviy talablar asosida rivojlantirish rahbardan yuksak kasbiy kompetensiyani talab etadi. Shu nuqtai nazardan, raqamli texnologiyalarni qo'llash rahbarning boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, qaror qabul qilish jarayonini tezlashtirish, monitoring, tahlil va rejalashtirishning ilmiy asoslarini mustahkamlashda alohida ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy ta'lim menejmenti raqamli vositalar orqali boshqaruv jarayoniga aniqlik, shaffoflik, tezkorlik va samaradorlik kiritishni taqozo etadi. Raqamli texnologiyalar yordamida ta'lim muassasasi faoliyatining barcha bosqichlari — rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat va baholash jarayonlari – raqamli axborot tizimlari orqali avtomatlashtiriladi. Bu esa rahbarning mehnat unumdorligini oshiradi, jarayonlarni tahlil qilish va kelajak strategiyasini ishlab chiqish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Raqamli texnologiyalar rahbar kompetentligining tarkibiy qismlarini rivojlantiradi, xususan:

- kommunikativ kompetensiya — onlayn platformalar orqali samarali muloqot;
- tashkiliy kompetensiya — jarayonlarni elektron boshqaruv tizimida boshqarish;
- analitik kompetensiya — raqamli ma'lumotlarni qayta ishlash, statistik tahlil;
- strategik kompetensiya — raqamli ma'lumotlar asosida uzoq muddatli reja tuzish;
- monitoring va baholash kompetensiyasi — elektron kuzatuv tizimlari orqali ta'lim sifatini nazorat qilish.

Shu bois, ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayoniga raqamli texnologiyalarni tatbiq etish nafaqat innovatsion zarurat, balki rahbarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishning eng muhim omillaridan biri sifatida qaraladi. Mazkur tadqiqotning dolzarbligi ham aynan shunda: zamonaviy rahbar raqamli muhitda ishlashni bilishi, boshqaruvning ilg'or texnologiyalarini qo'llay olishi va ta'lim jarayonini innovatsion yondashuv asosida boshqara olishi zarur. Mazkur maqolada raqamli texnologiyalarning ta'lim muassasalarida rahbar kompetentligini oshirishdagi roli, ularning afzalliklari, qo'llanish mexanizmlari va samaradorligini baholash bo'yicha ilmiy tahlillar keltiriladi.

ASOSIY QISM

Raqamli texnologiyalarning ta'lim muassasalarida qo'llanilishi rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Bugungi ta'lim boshqaruvi tizimi katta hajmdagi ma'lumotlar bilan ishlash, ularni qayta ishlash, tahlil qilish va asosli qarorlar qabul qilishni talab etadi. Raqamlashtirish jarayonlari ushbu vazifalarni soddalashtirib, rahbar faoliyatini optimallashtiradi hamda boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli texnologiyalarning eng muhim afzalliklaridan biri — boshqaruv jarayonlarini shaffoflashtirishi, real vaqt rejimida monitoring olib borish imkonini berishi, ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularni boshqarishga yordam berishidir.

Ta'lim muassasasi rahbarining kasbiy kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlari — kommunikativ, tashkiliy, analitik, strategik va innovatsion kompetensiyalardir. Raqamli texnologiyalar ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishda katta imkoniyatlar yaratadi. Masalan, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda onlayn platformalar, videokonferensiya tizimlari, elektron pochta va messenjerlar o'rtasidagi tezkor axborot almashinuvi muhim rol

o‘ynaydi. Bular rahbarga pedagoglar, ota-onalar va yuqori tashkilotlar bilan samarali muloqot o‘rnatish imkonini beradi.

Tashkiliy kompetensiyaning rivojlanishi ham raqamli texnologiyalarsiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Elektron jurnal, elektron hujjat aylanishi, elektron taqvim, rejalashtirish dasturlari va boshqaruv panellari rahbarning kundalik ishini ancha yengillashtiradi. Bu esa vaqtning tejalishiga, boshqaruv jarayonlarining tartibga solinishiga va ish faoliyatining tizimlashtirilishiga olib keladi. Raqamli boshqaruv vositalari yordamida rahbar har bir pedagogning ish jarayonini, o‘quv-tarbiyaviy jarayonning samaradorligini, tashkiliy masalalarning bajarilish muddatini kuzatib borishi mumkin.

Analitik kompetensiyaning takomillashtirishda raqamli texnologiyalar o‘zining eng samarali jihatlari namoyon etadi. Statistik dasturlar, ma’lumotlar bazalari, elektron monitoring tizimlari rahbari faktlarga asoslangan qarorlar qabul qilishga undaydi. Raqamli ma’lumotlar katta hajmdagi ma’lumotlarni tahlil qilish, natijalarni solishtirish, muammolarni aniqlash va kelgusidagi strategiyani shakllantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, data-analitika (ma’lumotlar tahlili) va big data texnologiyalari global ta’lim boshqaruvining asosiy trendiga aylangan.

Strategik kompetensiya raqamli transformatsiyaning eng muhim natijalaridan biridir. Raqamli texnologiyalar rahbarlarga ta’lim muassasasining rivojlanish strategiyasini rejalashtirish, yoshlar ta’limida zamonaviy yondashuvlarni qo‘llash, zamonaviy texnologik vositalardan foydalanish orqali uzoq muddatli maqsadlarni aniq belgilash imkonini beradi. Ta’lim muassasasining ustuvor yo‘nalishlarini aniqlash, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, malaka oshirish jarayonini yo‘lga qo‘yish kabi strategik vazifalar raqamli dasturlar orqali samarali boshqariladi.

Innovatsion kompetensiyaning rivojlanishida esa raqamli texnologiyalar alohida ahamiyatga ega. Ular rahbarning ijodkorlik, tashabbuskorlik, yangilik

yaratishga bo'lgan intilishlarini qo'llab-quvvatlaydi. Ta'lim muassasasida onlayn ta'lim platformalarini joriy qilish, yangi o'quv modellarini ishlab chiqish, raqamli o'qitish vositalaridan foydalanish rahbarning innovatsion salohiyatini oshiradi va muassasa faoliyatini zamonaviy talablarga moslashtiradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar orqali ta'lim sifati va samaradorligini baholash jarayonlari ham sezilarli darajada takomillashadi. Elektron monitoring tizimlari, reyting platformalari, diagnostik xizmatlar rahbarga muassasa faoliyatining kuchli va zaif jihatlarini aniqlash imkonini beradi. Bu esa rivojlanish strategiyasini qayta ko'rib chiqish, kamchiliklarni bartaraf etish va yangi qadamlarga asos yaratadi.

Yana bir muhim jihat — raqamli texnologiyalar rahbarning boshqaruv madaniyatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Zamonaviy boshqaruv jarayoni ko'proq ochiqlik, innovatsion yondashuv, tahliliy fikrlash va jamoaviy boshqaruvni talab qiladi. Raqamli texnologiyalar aynan shunday boshqaruv tamoyillarini rivojlantiradi va ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini oshiradi.

XULOSA

Ta'lim muassasalarida rahbar kompetentligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish bugungi kunda nafaqat dolzarb, balki boshqaruv jarayonlarining ajralmas tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Raqamli vositalar rahbar faoliyatining samaradorligini oshiradi, boshqaruv jarayonlarini tezkor, shaffof va tizimli amalga oshirish imkonini beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar rahbarning kommunikativ, tashkiliy, analitik, strategik va innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirishda alohida ahamiyat kasb etadi.

Raqamli axborot tizimlari yordamida ta'lim sifatini monitoring qilish, pedagogik jarayon muvofiqligini nazorat qilish, mahalliy va xalqaro ta'lim

standartlari bilan integratsiyalashgan holda tahlil olib borish imkoniyati kengayadi. Bu esa rahbarning faktlarga asoslangan qaror qabul qilish salohiyatini oshiradi, o‘quv-tarbiyaviy jarayonni ilmiy asosda boshqarish imkonini yaratadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar orqali pedagoglar, o‘quvchilar va ota-onalar bilan samarali hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, boshqaruv madaniyatini xalqaro standartlarga mos darajada shakllantirish va modernizatsiya qilish imkoniyati yaratiladi.

Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, raqamli vositalarni to‘g‘ri tanlash, ularni amaliyotga bosqichma-bosqich joriy etish va ularning samaradorligini doimiy monitoring qilish rahbar kompetentligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, elektron hujjat aylanishi, onlayn ta’lim platformalari, statistik tahlil vositalari, loyihaviy boshqaruv dasturlari va bulutli texnologiyalar rahbarning boshqaruv ishini engillashtiradi, vaqt tejalishini ta’minlaydi va faoliyatni tizimlashtiradi.

Umuman olganda, raqamli texnologiyalarni ta’lim boshqaruviga samarali tatbiq etish ta’lim muassasasining raqobatbardoshligini oshirish, innovatsion muhit yaratish, o‘quv jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga ko‘tarish hamda rahbarning kasbiy kompetentligini mustahkamlashning eng muhim omillaridan biri sifatida e’tirof etiladi. Kelajakda raqamli boshqaruvning yanada rivojlanishi, rahbarlarning raqamli savodxonligini oshirish, o‘quv jarayonida ilg‘or texnologiyalarni keng qo‘llash ta’lim tizimining modernizatsiya jarayonida hal qiluvchi o‘rin tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva, N. (2021). Ta’lim boshqaruvida raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari. Toshkent: Innovatsiya nashriyoti.
2. Xodjiev, M., & Qodirov, D. (2020). Raqamli transformatsiya jarayonining ta’lim tizimidagi roli. O‘zbekiston pedagogik axborotnomasi, 4(2), 55–63.

3. Karimova, S. (2022). Zamonaviy rahbar kompetensiyasini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. UNESCO. (2023). Digital Learning and Educational Leadership: Global Trends and Policy Frameworks. Paris: UNESCO Publishing.
5. OECD. (2022). School Leadership for Digital Transformation. Paris: OECD Education Directorate.
6. Fullan, M. (2020). Leading in a Culture of Change. San Francisco: Jossey-Bass.
7. Anderson, T., & Dron, J. (2021). The Future of Digital Education: Leadership and Innovation. *Journal of Educational Management*, 8(3), 112–129.
8. Khan, S. (2019). Digital Competence Framework for Educational Leaders. *International Journal of Digital Society*, 10(1), 35–49.
9. European Commission. (2022). DigCompEdu: Digital Competence Framework for Educators and Managers. Brussels.
10. Henderson, M. (2021). Data-Driven Decision Making in Modern School Management. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Turayev, U. (2022). Ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning raqamli yechimlari. *Oliy ta'lim va innovatsiyalar jurnali*, 3(5), 78–85.
12. Shadmanov, A. (2020). Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim samaradorligiga ta'siri. *Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy to'plami*, 2(1), 44–51.
13. World Bank. (2021). Digital Governance in Education Systems. Washington, DC.
14. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2018). The Second Machine Age: Work, Progress, and Leadership in a Digital World. MIT Press.
15. OECD. (2020). 21st Century Skills and Educational Leadership. OECD Policy Paper.